

Listy

~

Letters

Dopisy

by

Antoni Rokicki

Polish Radio 4 - Czwórka / Polish Radio

SYNOPSIS

Listy

Maile, sms-y, wiadomości wysyłane poprzez komunikatory internetowe. Towarzyszą nam każdego dnia. Już dawno temu listy papierowe odeszły na dalszy plan... A jednak są wśród nas ci, którzy piszą kartki pocztowe i wysyłają je do bliskich osób.

W Częstochowie mieszka i uczy się Maciek Kula – uczeń Szkoły Podstawowej nr 31 im. Orła Białego. Od kilku lat jest zafascynowany historią Powstania Warszawskiego. Wszystko rozpoczęło się od pewnej wizyty w Muzeum Powstania Warszawskiego i płyty zespołu „Dzieci z Brodą”, nad którą pracował m.in. Jozsko Broda. Rodzice Maćka, którzy wspierają syna w poznawaniu historii 1944 roku, chcą mu przekazać wartości, o których opowiadają Powstańcy. Odwaga, honor, oddanie – to tylko niektóre z nich. Jak wygląda znajomość chłopca z Powstańcami? O czym piszą do siebie w listach...? W audycji wystąpili: Maciej Kula; Monika Kula; Maria Kowalska pseudonim „Myszka”; Leon Skórzewski, pseudonim „Leon”.

Letters

Emails, text messages, messages sent online in an instant. They accompany us every day. Long ago, paper letters were pushed to the background... Yet, there are still those among us who write postcards and send them to loved ones.

Maciek Kula lives and studies in Częstochowa – he is a student at Primary School No. 31 named after the White Eagle. For several years, he has been fascinated by the history of the Warsaw Uprising. It all began with a visit to the Warsaw Uprising Museum and a music album by the band "Dzieci z Brodą," on which Jozsko Broda, among others, worked. Maciek's parents, who support their son in learning about the history of 1944, want to pass on the values described by the Uprising participants to him. Courage, honour, dedication – these are just a few of them. What does the boy's relationship with the Uprising veterans look like? What do they write to each other in their letters...?

Dopisy

E-maily, textové zprávy, zprávy zaslané prostřednictvím instant messagingu. Provázejí nás každý den. Papírové dopisy už dávno patří minulosti... A přesto jsou mezi námi tací, kteří píší pohlednice a posílají je svým blízkým.

Maciek Kula, žák Základní školy č. 31 v Częstochowé, žije a studuje v Częstochowé. Již několik let ho fascinuje historie Varšavského povstání. Vše začalo jistou návštěvou Muzea Varšavského povstání a také díky albu skupiny „Dzieci z Brodą“, na kterém mimo jiné spolupracoval Jozsko Broda. Maciekovi rodiče, kteří svého syna podporují v poznávání historie, mu chtějí předat hodnoty, které se v povstání v roce 1944 zrodily a o kterých mluví povstalci. Odvaha, čest, oddanost – to jsou jen některé z nich. Jaké je chlapcovo seznámení s povstalci? Co si píší ve svých dopisech...?

Original script

Dźwięk komunikatu na dworcu kolejowym

Maciej

To obudziłem się dzisiaj o 7:30. No i potem mieliśmy pociąg na 9:08. No i dotarliśmy o 11:30. I teraz będziemy na Nowolipiu.

Reporter

Skąd przyjechaliście?

Maciej

Z Częstochowy.

Reporter

I z kim jesteś?

Maciej

Z mamą.

Reporter

Jakie dzisiaj mamy zadanie do wykonania?

Maciej

Porozmawiać z powstańcem warszawskim. Układam sobie w głowie pytania, jakie mogę zadać do powstańca warszawskiego.

Mama Macieja

Myślimy o co zapytać. Jak to będzie?

Maciej

Tak, tak, to dzisiaj tak było.

Reporter

Dotarliśmy. Dom powstańców warszawskich. Dzień dobry.

Wolontariusz domu powstańców warszawskich

O, witam. Dzień dobry. Już pani Maria czeka.

Mama Macieja

Dzień dobry.

English script

Sound of the Announcement at the Train Station

Maciej:

So, I woke up today at 7:30. And then we had a train at 9:08. And we arrived at 11:30. And now we'll be at Nowolipie Street.

Reporter:

Where did you come from?

Maciej:

From Częstochowa.

Reporter:

And who are you with?

Maciej:

With my mom.

Reporter:

What task do we have today?

Maciej:

To talk with a Warsaw Uprising veteran. I'm organizing in my head the questions I can ask the Warsaw Uprising veteran.

Maciej's Mom:

We're thinking about what to ask. How will it be?

Maciej:

Yes, yes, that's how it is today.

Reporter:

We've arrived. The Warsaw Uprising Veterans' House. Good morning.

Volunteer at the Warsaw Uprising Veterans' House:

Oh, welcome. Good morning. Mrs. Maria is already waiting.

Maciej's Mom:

Good morning.

Wolontariusz domu powstańców warszawskich

Cześć.

Dźwięk termometru

Pomiar temperatury. Normalna temperatura.

Maciej

Widzimy podświetlaną kotwicę Polski Walczącej. Fotele dla powstańców. Rozmawiają, czytają gazety. Mamy też jeden duży wspólny stół, gdzie powstańcy jedzą obiad. I dwa takie pokoje, w których można na osobno porozmawiać z powstańcami warszawskimi.

Reporter

Który raz jesteś już tutaj?

Maciej

Czwarty? Piąty? Coś takiego...

Reporter

Znajomym ze szkoły opowiedziałeś, gdzie dzisiaj będziesz?

Maciej

Nie. Niektórzy nie rozumieją i... żyją teraźniejszością, tak bym mógł powiedzieć. Nie znają przeszłości.

Piosenka

Warszawo ma. O, Warszawo ma. Wciąż płaczę, kiedy Ciebie zobaczę, Warszawo ma...

Maciej

No, chodzę do Szkoły Podstawowej nr 31 im. Orła Białego w Częstochowie. Nie uczę się do sprawdzianów, bo mi wystarcza to, co jest z lekcji.

Mama Macieja:

Od małego jest tak, że zawozimy Maćka i zaprowadzamy w przeróżne miejsca, czyli np. chodzimy do muzeów, jak gdzieś jedziemy, zwiedzamy, co się tylko da. On sobie coś z tego wybiera, co go interesuje i co w nim zostaje. I tak samo było właśnie z Muzeum Powstania. Poszliśmy. Usłyszeliśmy piosenki, no to: „Co to za piosenki? Ale o co chodzi z tymi piosenkami?” No i potem... No, to chodź, zobaczymy, zwiedzimy.

Reporter

Pracuje pani jako pedagog, więc to też pewnie... pomaga.

Mama Macieja

Pomaga, tak... Pracując, przelewam to na dom i to, co robię w domu, znowus wraca do pracy. Wokół jednego tematu tak... Takiego... rozwoju dzieci, kierunków, różnych możliwości i różnych nurtów... Znalazłam coś dla siebie i to realizuję.

Volunteer at the Warsaw Uprising Veterans' House:

Hi.

Sound of a Thermometer

Temperature measurement. Normal temperature.

Maciej:

We see the illuminated anchor of Fighting Poland. Chairs for the veterans. They talk, read newspapers. We also have one large communal table where the veterans eat lunch. And two rooms where you can talk privately with the Warsaw Uprising veterans.

Reporter:

How many times have you been here?

Maciej:

Fourth? Fifth? Something like that...

Reporter:

Did you tell your school friends where you would be today?

Maciej:

No. Some don't understand and... live in the present, that's what I would say. They don't know the past.

Song:

Warsaw, my Warsaw. Oh, my Warsaw. I still cry when I see you, my Warsaw...

Maciej:

Well, I go to Primary School No. 31 named after the White Eagle in Częstochowa. I don't study for tests because what we learn in class is enough for me.

Maciej's Mom:

Since he was little, we've been taking Maciek to various places, like museums whenever we travel, exploring whatever we can. He picks what interests him and what sticks with him. It was the same with the Uprising Museum. We went. He heard the songs and asked, "What are these songs? What are they about?" And then... well, let's go, see, and explore.

Reporter:

You work as an educator, so that probably helps too.

Maciej's Mom:

It helps, yes... Working, I bring it into our home, and what I do at home, I take back to work. It's all around one theme... the development of children, different directions, various possibilities, and different currents... I found something for myself and I realize it.

Maciej

Maria Teresa Chytrowska, pseudonim Myszka. Data urodzenia: 1925. Funkcja: sanitariuszka. Stopień: strzelec. Miejsce urodzenia: Warszawa. Imiona rodziców: Wincenty i Jadwiga. Piąty Obwód Mokotów.

Myszka

Dzień dobry. Dzień dobry. Poczekajcie (śmiech) Już niedługo to mnie przerosniesz! (śmiech)

Maciej

Przerosnę.

Myszka

Ale ty już masz 9, czy 10 lat?!

Maciej

11!

Myszka

Ooo.

Dźwięk fortepianu

Maciej

Dziękuję.

Myszka

Niepotrzebnie nie wysyłam, tylko bezpośrednio... tak jest...

Reporter

Czyli to są te słynne listy, które sobie wysyłacie?

Mama Macieja

Tak, tak, tak. Każdego dnia sprawdzamy, czy listonosz punktualnie swoją pracę wykonuje.

Myszka

No, to pewnie masz już całą stertę...

Maciej

Tak, tak, ale to są skarby!

Mama Macieja

Nikt nie może tego w domu ruszać.

Myszka

Pamiętasz nie tylko o mnie, ale i o innych ludziach, powstańcach.

Maciej:

Maria Teresa Chytrowska, codename Myszka/Mouse. Date of birth: 1925. Role: nurse. Rank: shooter. Place of birth: Warsaw. Parents' names: Wincenty and Jadwiga. Fifth District Mokotów.

Myszka:

Good morning. Good morning. Wait (laughs) Soon you will be taller than me! (laughs)

Maciej:

I will outgrow you.

Myszka:

But you are already 9, or 10 years old?!

Maciej:

11!

Myszka:

Oh.

Sound of a piano

Maciej:

Thank you.

Myszka:

I don't send them unnecessarily, just directly... that's how it is...

Reporter:

So these are the famous letters you send to each other?

Maciej's Mom:

Yes, yes, yes. Every day we check if the postman is doing his job on time.

Myszka:

Well, you probably have a whole stack already...

Maciej:

Yes, yes, but these are treasures!

Maciej's Mom:

No one is allowed to touch them at home.

Myszka:

You remember not only me but also other people, the veterans.

Maciej

To jest bardzo osobista korespondencja. Jest wiele różnych tematów. Na końcu są zawsze pytania. Cieszę się, jak są odpowiedzi na te pytania w kolejnym liście, parę tygodni później.

Dźwięk wentylatora

Maciej

Czy jest jakaś piosenka, zapach lub coś innego, co kojarzy się Pani z dzieciństwem?

Myszka

Owszem, zapach się kojarzy, bo nasz ogród cały to był lasek... część lasu, a część sadu. I w tym sadzie, między drzewami... to młody sad był... łubin był posiany... Chowaliśmy się w tym łubinie... A poza tym las sosnowy to zawsze pachnie bardzo ładnie igliwem.... takim czystym, świeżym zapachem.

Mama Macieja

Dużo, dużo pracy w to wkładamy, żeby to wszystko spiąć w całość. Nad pomysłem, nad kartką, na obchody też żeśmy bardzo długo debatowali. Próby robiliśmy. Nie wszystko nam wychodziło. Jedną kartkę to można wycinać, wypracować, ale jak jest więcej, to już trzeba pomyśleć tak, żeby to jakoś przygotować.

Myszka

Jak Wam można się odwdzięczyć...?

Mama Macieja

Tym ciepłym słowem i tym spotkaniem.

Myszka

Ale przecież ponosicie jakieś koszty duże... nawet na te kartki, na te wszystkie rzeczy... czy można było jakoś w jakiś sposób wam to...?

Mama Macieja

Ale wie pani... To są....

Maciej

To się zwraca, w inny sposób, w inny sposób.

Myszka

W inny sposób?

Maciej

Tak.

Myszka

To znaczy?

Maciej:

It's very personal correspondence. There are many different topics. At the end, there are always questions. I'm happy when the answers to those questions come in the next letter, a few weeks later.

Sound of a fan

Maciej:

Is there a song, a smell, or something else that reminds you of your childhood?

Myszka:

Yes, a smell, because our garden was partly a forest... part of a forest, and part of an orchard. And in that orchard, among the trees... it was a young orchard... lupins were sown... We hid in those lupins... And besides, the pine forest always smells very nice with the needles... such a clean, fresh smell.

Maciej's Mom:

We put a lot of work into tying everything together. Over the idea, over the card, for the celebrations we debated for a long time. We did trials. Not everything went well. One card can be cut out, worked on, but if there are more, you have to think about how to prepare them.

Myszka:

How can we repay you...?

Maciej's Mom:

With warm words and this meeting.

Myszka:

But you incur large costs... even for these cards, for all these things... can we somehow...?

Maciej's Mom:

But you know... These are...

Maciej:

It comes back in a different way, in a different way.

Myszka:

In a different way?

Maciej:

Yes.

Myszka:

What do you mean?

Maciej

Na przykład spotkaniem, na przykład listem, pamiątką, książką.

Dźwięki klawiatury

Reporter

Wawa bohaterom 2023.

dźwięki filmu

Mama Macieja

Pojechaliśmy na tę uroczystość, bo Maciek był gościem. Jedyne dziecko, które tam było. Mnóstwo wojskowych, ministrowie, przedstawiciele różnych telewizji, przeróżnych instytucji.

Lektor z filmu

Ksiądz major Maksymilian Jezierski i podchorążowie Akademii Wojsk Lądowych.

Maciej Kula.

Muzeum Pamięci Powstania Warszawskiego.

Mama Macieja

Ten jeden Maciek, który też jest nominowany, wymieniony wśród dwudziestu paru osób... i zastanawialiśmy się, o co to właściwie chodzi.

Prowadząca galę

Maciek! Maciek, Kula! Jesteś gdzie?! Pokaż się, gdzie jesteś. Chodź szybciotko! Jesteś młodziutki, możesz szybko wyskoczyć i po prostu się pokłonić wszystkim... Spójrzcie państwo, ten młody człowiek. Jeszcze o nim, drodzy Państwo, usłyszycie, a na pewno zobaczycie w naszym programie!

Mama Macieja

Później rozmawialiśmy z Panią Moniką z Domu Powstańców i mówię: „Wie pani co, to jakieś nieporozumienie było, że on był w ogóle nominowany. Przecież on nic nie zrobił, No, te instytucje to naprawdę pomagają. Przywożą, zwożą, dostarczają przeróżne rzeczy robią, prawda? A on, mówię, pisze kartki”. A ona powiedziała: „Tak, ale on to robi z serca”.

Pisze do powstańców. Oni na to czekają, bo niektórzy są samotni, wie wszyscy mają rodziny. I ten jeden list, ta jedna kartka... to właśnie jedna pani powstaniec nam powiedziała. Zawaliło jej się troszkę życie, bo zmarł ktoś bliski. I tak nie miała siły, przez długi czas do nas nie odpisywała, ale napisała... „Ale za każdym razem, kiedy patrzę na tą kartkę i to *wesołe Alleluja* dodaje mi takiego..., że jednak coś jeszcze w tym życiu jest i coś muszę jeszcze zrobić...”. I to jest chyba puenta wszystkiego, że ma to taką wartość dla dwóch stron.

Gwar rozmów w Domu Powstańców Warszawskich

Maciej

Dzień dobry Panie Leonie!

Maciej:

For example, a meeting, a letter, a keepsake, a book.

Sounds of typing**Reporter:**

Wawa Heroes 2023.

Sounds from a film**Maciej's Mom:**

We went to this event because Maciek was a guest. The only child there. Lots of military personnel, ministers, representatives from various TV stations, different institutions.

Narrator from the film:

Father Major Maksymilian Jezierski and cadets from the Military Academy. Maciej Kula. Warsaw Uprising Museum.

Maciej's Mom:

That one Maciek, who was also nominated, mentioned among twenty-some people... and we were wondering what it was all about.

Gala Host:

Maciek! Maciek Kula! Are you somewhere here?! Show yourself, where are you? Come quickly! You're young, you can quickly jump up and just bow to everyone... Look, everyone, this young man. You'll hear more about him, dear guests, and you'll surely see him in our program!

Maciej's Mom:

Later, we talked with Ms. Monika from the Veterans' House and I said: "You know, it was some misunderstanding that he was even nominated. He didn't really do anything. These institutions really help. They bring, deliver, do various things, right? And he, I said, writes cards." And she said: "Yes, but he does it from the heart."

He writes to the veterans. They wait for it because some are lonely, not everyone has families. And that one letter, that one card... one lady veteran told us. Her life had collapsed a bit because someone close to her had died. She didn't have the strength, for a long time she didn't write back to us, but she wrote... "But every time I look at that card and that cheerful Alleluia, it gives me such a boost that there's still something in this life, and I still have to do something..." And that's probably the point of it all, that it has such value for both sides.

Sounds of conversations in the Warsaw Uprising Veterans' House**Maciej:**

Good morning, Mr. Leon!

Mama Macieja

Dzień dobry!

Leon

Dzień dobry. A skąd ty tu się wzięłeś?!

Mama Macieja

Przyjechaliśmy w odwiedziny.

Leon

Proszę Pana, to jest taki chłopak, który zakochał się we mnie. Nie wiem, dlaczego. Złapał mnie kiedyś przed, przed, przed...

Mama Macieja

Muzeum.

Leon

...Muzeum Powstania i mówi, że on musi mieć zdjęcie ze mną. No to proszę bardzo!

Myszka

... jeszcze sobie daje radę...

Maciej

A o co chciałby pan zapytać mnie i moich kolegów...?

Leon

Czy masz w ogóle jakieś marzenia?

Maciej:

Na przykład...

Leon

Nie na przykład!!!

Mama Macieja

Konkretne!

Leon:

Marzenie to jest marzenie!

Maciej

Mieć rodzinę po prostu... w przyszłości taką...

Mama Macieja

Swoją.

Maciej's Mom:

Good morning!

Leon:

Good morning. And how did you get here?!

Maciej's Mom:

We came to visit.

Leon:

Let me tell you, this is a boy who fell in love with me. I don't know why. He once grabbed me in front of, in front of, in front of...

Maciej's Mom:

The museum.

Leon:

...The Uprising Museum and said he had to have a picture with me. So, go ahead!

Myszka:

... still managing well...

Maciej:

What would you like to ask me and my friends?

Leon:

Do you have any dreams at all?

Maciej:

For example...

Leon:

Not for example!!!

Maciej's Mom:

Concrete!

Leon:

A dream is a dream!

Maciej:

To have a family... in the future, such a...

Maciej's Mom:

Your own.

Maciej

Swoją.

Leon

Nie głupią?

Maciej

Tak, tak, tak, tak, tak.

Leon

No! To się zgadzamy.

Mama Macieja

Teraz wszystko się liczy, że coś trzeba dostać, coś trzeba kupić... coś... taki konsumpcjonizm jest taki straszny...

Myszka

Tak, jest coś takiego.

Mama Macieja

A właśnie chodziło mi o to, żeby Maciek się nauczył, że są inne rzeczy, które mają większą wartość niż takie materialne rzeczy... jakieś nowe autko, nowa bluzka, modne buty, jakieś coś takiego... I tego właśnie go chciałam nauczyć. I nawet ja go tego nie nauczyłam, tylko go nauczyli tego powstańcy, że liczą się słowa: honor, przyjaźń, ambicje. On wie, że jak się umówi z jakimś powstańcem, to on musi tam pojechać.

Wolontariusz Domu Powstańców Warszawskich

Super. To co, teraz się na obchodach widzimy?

Maciej

Tak.

Mama Macieja

Pewnie wcześniej. Jeszcze wcześniej z kilka razy.

Wolontariusz Domu Powstańców Warszawskich

Trzymaj się.

Reporter

Do widzenia.

Maciej

Do widzenia.

Maciej:

My own.

Leon:

Not a foolish one?

Maciej:

Yes, yes, yes, yes, yes.

Leon:

Well! We agree then.

Maciej's Mom:

Now everything is about having to get something, having to buy something... this terrible consumerism...

Myszka:

Yes, there is something like that.

Maciej's Mom:

I wanted Maciek to learn that there are other things with greater value than material things... like a new car, a new shirt, fashionable shoes, things like that... And that's what I wanted to teach him. And actually, it wasn't me who taught him this, it was the veterans who taught him that words like honor, friendship, ambition matter. He knows that if he makes an appointment with a veteran, he must go there.

Volunteer at the Warsaw Uprising Veterans' House:

Great. So, we'll see each other at the celebrations?

Maciej:

Yes, we will.

Maciej's Mom:

Probably earlier. A few more times before that.

Volunteer at the Warsaw Uprising Veterans' House:

Take care.

Reporter:

Goodbye.

Maciej:

Goodbye.

Reporter

Misja zakończona. Zmęczony?

Maciej

Nie.

Reporter:

Mission accomplished. Tired?

Maciej:

No!